

12.9.2011

154/7/2011

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Viite Lausuntopyyntö 20.6.2011 OM 8/41/2011 oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Asia Pyydettyä lausuntonaan maaseutuelinkeinojen valituslautakunta toteaa, että ehdotetun lainmuutoksen myötä myös valituslautakunta tulisi hallintolainkäyttölakia soveltavana muutoksenhakulautakuntana lain soveltamispiirin. Muutoksen taloudelliset vaikutukset kohdistuisivat tältä osin viime kädessä maa- ja metsätalousministeriöön.

Lähtökohtaisesti valituslautakunta katsoo, että uudistus tasapuolisesti toimiessaan vahvistaa yksityisen asianosaisen oikeusturvaa myös hallintoprosessissa. On huomattava, että hallintolainkäytössä, ainakin lautakunnan kokemuksen mukaan, edelleen pääosa valittajista hoitaa asiaansa ilman oikeudellista avustajaa, joten mahdollisuus tällaisen hyvitysvaatimuksen esittämiseen (esityksen 7 §) saattaa jäädä avustajatta prosessaavalta epähuomiossa käyttämättä. Informatiivisuuden kannalta asiasta voisikin olla hyvä ottaa mainita esimerkiksi valitusosoituslomakkeeseen.

Valituslautakuntaan ilman oikaisuvaatimusmenettelyä tulevissa valitusasioissa oikeudenkäynnin viivästymistä ei nykytilanteessa voida pitää ongelmana. Valituksia, jotka ovat ehtineet olla valituslautakunnassa vireillä yli 12 kk, on vuosittain ollut enimmillään noin 10 kappaletta. Esitetyn lainmuutoksen myötä valituslautakunnassa on tarpeen ottaa tarkempaan ja systemaattisempaan jatkuvaan tarkkailuun valitusten vireilläoloajat ja mahdollisuuksien mukaan vielä entistä enemmän pyrkiä käsittelyssä noudattamaan asioiden vireilletulojärjestystä, siten, että tavoitteena olisi saada jopa kaikkien valitusten lautakuntakäsittelyajat pysymään alle mainitun 12 kk:n. Nykyisessä valitus- ja toisaalta henkilöstöresurssitilanteessa siihen on realistiset mahdollisuudet; viime vuoden aikana valitusten keskimääräinen käsittelyaika saatiin laskettua peräti alle 6 kk:n ja kuluvana vuonnakin se on pystytty pitämään noin 7 kk:ssa. Tosin parhailaankin vireillä on kolme asiaa, joissa vireilläoloaika valituslautakunnassa ylittää 12 kk.

Käsillä olevalla lainmuutos saattaa osaltaan myös heikentää asianosaisen asemaa, sillä ainakin valituslautakunnassa on asianosaisen, kuten myös asiaa aiemmin käsitelleen hallintoviranomaisen, pyynnöstä pääsääntöisesti aina myönnetty lisäaikaa lausunnon, vastaselityksen tai muun lisäselvityksen toimittamiselle. Lainmuutoksen myötä tällaisiin samalla käsittelyaikaa jatkaviin pyyntöihin tullaan luonnollisesti ottamaan pidättävämpi linja.

Valituslautakuntaan tulee asioita myös kuntatason viranomaisen ensiasteena ratkaisemista asioista (noin 25 % kaikista valituksista), joista oikaisuvaatimuksen tekeminen hallintoviranomaiselle (ELY-keskukselle, kalastusasioissa vastaava oikaisuvaatimusmenettely kalastusalueelle) on edellytyksenä valituksen tekemiselle. Luonnoksesta hallituksen esitykseksi ilmenee, että tällaisissa tapauksissa oikeudenkäynnin kesto laskettaisiin siitä, kun oikaisuvaatimus on toimitettu toimivaltaiselle viranomaiselle. Toisaalta em. kunnassa ensiasteena päätetyt asiat perustuvat usein myös valvontaan, jolloin käsittelyajan alkamisen tarkasteluajankohtana saatetaan pitää luonnoksen 4 §:n 3 momentin yksityiskohtaisten perustelujen mukaan jo sitä hetkeä, jolloin asianomainen on saanut tiedon hallinnollista seuraamusta koskevasta viranomaisen käynnistämästä menettelystä eli valvontapöytäkirjan vastaanottohetkeä. Valituslautakunnassa ei ole käytössä välineitä vaikuttaa edellä kuvattuun aikaisemman - ELY-keskuksen / kalastusalueen oikaisupäätöstä edeltävän - vaiheen käsittelyaikaan. Ylipäänsä valituksen vireilletuloa edeltäviin käsittelyvaiheisiin kulunutta aikaa ei ole lautakunnan toimesta tähän saakka seurattu millään mittareilla. Uudistuksen myötä asianomaisen ministeriön intressissä voi olla sellaisen asianhallintajärjestelmän kehittäminen, jolla voitaisiin tehokkaasti seurata asian kokonaiskäsittelyaikaa ja mahdollisesti puuttua asian käsittelyn keston jo ennen sen vireilletuloa muutoksenhakulautakunnassa tai tuomioistuimessa.

Hallintolainkäyttölakiin otettavaksi ehdotettu 30 a § vastaa pitkälti jo nykyistä menettelyä, mikäli pykälän tarkoitus on, että arvion voisi antaa epävirallisesti, ja esimerkiksi puhelimitse tai sähköpostitse, kunkin asian käsittelyaikaa arvioimaan pystyvä virkamies, kuten asiaa valmisteleva esittelijä, eikä tällaisen arvion antamiseen vaadittaisi erikseen käsittelyä istuntokokoonpanossa. Menettelyn luonteesta ja sen vaatimasta työmäärästä saa hiukan toisistaan poikkeavan vaikutelman verratessa esityksen vaikutuksia käsittelevää kohtaa 4.1 (esityksen s. 18) siihen, miten asia kyseisen pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa (esityksen s. 24) on esitetty.

Valituslautakunta pitää lähtökohtaisesti suotavana kehityssuuntana hallintoprosessin ja toisaalta riita- ja rikosprosessin yhdenmukaistamista nyt esitetyiltä osin kuten myös pyrkimystä noudattaa ihmisoikeussopimuksen asettamia vaatimuksia oikeudenkäynnin kohtuullisen keston suhteen. Jonkin verran kysymyksiä kuitenkin herättää edellä lyhyesti pohditut oikaisumenettelyn kautta tulevien asioiden kokonaiskäsittelyajan hallinta ja toisaalta myös tuon ajan ja maksettavaksi tulevan hyvityksen määrittely. Valituslautakunnassa päätettävistä asioista merkittävässä osassa asiaryhmiä muutoksenhakua korkeimpaan hallinto-oikeuteen on rajoitettu valitusluvalla, joten todennäköisesti esityksen 7 ja 9 §:n mukaisesti myös hyvitysvaatimuksen esittäminen ja sen ratkaiseminen tapahtuisi useimmiten valituslautakunnassa.

Puheenjohtaja

Esa Bomström

Sihteeri

Terhi Sunnari

